

## Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ

(Бо қарори ҳукумати ҚТ аз 4 октябри соли 2011, № 458 тасдиқ шудааст)

1. АЛИФБО ТАРТИБ ВА НОМИ ҲАРФҲО 1) Алифбои забони тоҷикӣ 35 ҳарф дорад: Аа Бб Вв Гг Ғғ Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй а бэ вэ гэ ғэ дэ йэ ёэ жэ зэ и (и-и дароз) Йй Кк Ққ Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу йот ка қэ эл эм эн о пэ эр эс тэ у Ўў Фф Хх Ҳҳ Чч Ққ Шш Ђъ Ээ Юю Яя (у-и дароз) эф ха хэ чэ ҳэ ша сакта э йу йа

### 2. ИМЛОИ САДОНОКҲО

2) Ҳарфҳои а, о, у дар оғоз, байн ва анҷоми калима навишта мешаванд: абр, баҳор, замон, хона, дара; об, овоз, бол, бод, доро, тавоно; умед, усто, бузург, суруд, бозу, гесу, неру, абру ва ғ. Эзоҳ. Дар анҷоми калимаҳои решагии зерин бо риояи меъёри таърихӣ у навишта мешавад: бону, зону, неку, паҳлу, олу, орзу, дору, оху, аду ва ғ.

3) Ҳарфи и дар оғоз ва байни калима навишта мешавад: истгоҳ, иншо, дил, нигоҳва ғ.

4) Ҳарфи и дар анҷоми калима дар мавридҳои зерин навишта мешавад: а) ҳамчун изофат: кишвари сарсабз, шаҳрванди Тоҷикистон, сари кӯҳи баланд ва ғ.; б) дар пешояндҳои барои, баъди, дар бораи, бо мақсади ва ғ.; в) дар пайвандакҳои ки, чи, чунки, агарчи, ё ин ки, ба сабаби он кива ғ.; г) дар исмҳои хоси иқтибосӣ: Леонардо да Винчи, Ганди, Паганини, Ибарури, Сочи, Тбилиси, Миссисипи ва ғ.; ғ) дар исмҳои чинси иқтибосии такси, туфли ва ғ.

5) Ҳарфи ў(у-и дароз) дар байн ва анҷоми калима навишта мешавад: рӯз, гӯш, зӯр, дӯст, бӯ (й), рӯ (й), мӯ (й) ва ғ. Ҳарфи ў маъмулан пеш аз ҳарфи й навишта мешавад. Эзоҳ. Ҳарфи ў дар оғози калима дар иқтибосҳои туркӣ навишта мешавад: ўгай, ўрда, ўғур, ўмоч ва ғ.

6) Ҳарфи й дар анҷоми калима навишта мешавад: а) дар калимаҳои решагии навъи моҳӣ, ҳавлӣ, шолӣ, бихӣ, холӣ ва ғ.; б) ҳамчун пасванди калимасоз: дӯстӣ, бародарӣ, далерӣ ва ғ.; в) дар бандакҳои феълӣ ва хабарӣ: омадӣ, гуфтӣ, хунармандӣ, ту хунарманд ҳастӣ ва ғ.; г) дар ҷонишинҳои саволии кӣ? ва чӣ?: кӣ омад?, чӣ шуд? ва ғ.

7) Ҳарфи э тибқи қоидаи маъмул дар оғози як теъдод калимаҳои иқтибосӣ навишта мешавад: эҷод, эзоҳ, эҳсон, эҳтиром, эҳтимол, элак, эрка, эстрада, экватор, экспертиза, экскватор ва ғ. а) дар оғози чанд калимаи тоҷикӣ дар асоси имлои таърихӣ ҳарфи э навишта мешавад: Эрон, Эрач, эдун, эзид, эдар, эшон ва ғ.; б) агар калима бо ҳарфи э оғоз шавад, ин навишт ҳангоми калимасозӣ низ риоя мешавад: тозаэҷод, соҳибэҳсон, боэҳтиром ва ғ.; в) дар байн ва анҷоми калима ба ҷойи ҳарфи э ҳарфи е навишта мешавад: меҳр, себ, шанбе, се ва ғ.

### 3. ИМЛОИ ҲАМСАДОҲО

8) Ҳарфи ж дар се мавқеъ навишта мешавад: жола, жарф, жӯлида, лағжидан, наҷод, пажӯҳиш, аждаҳо, жоҷ ва ғ.

9) Ҳарфи й (йот) дар мавридҳои зерин навишта мешавад: а) дар оғози калимаҳои иқтибосӣ: йод, йог(а), йот, йӯрға ва ғ.; б) дар байн ва анҷоми калима: кайҳон, майдон, айвон, май, най, ҷой, пой ва ғ.; в) ҳарфи й пеш аз садонҳои а,

о, у, э(е) дар якҷоягӣ бо ин садонокҳо бо як ҳарф навишта мешавад: й+а=я, й+о=ё, й+у=ю, й +э=е: поя, соя, ёр, ёд, дарё, бурё, юнонӣ, юғ, ем, елим ва ғ. Эзоҳ. Калимаҳое, ки таърихан дар таркиби худ ҳамсадои й доранд, аз ин қоида истисно мебошанд: чой (чойи сиёх), чой (чойи муносиб), лой (лойи нарм), пой (пойи чап); дар калима ва таркибҳои навъи найистон, оройиш, осойиш, чораҷӯӣ, рӯӣ хотир, ба рӯӣ, ба сӯӣ, ба чойи ва ғ.

10) Ҳамсадои н пеш аз б ба сурати м талаффуз шуда, аммо тибқи меъёр н навишта мешавад: анбор, анбӯр, занбар, занбӯр, пунба, сунбул, танбал, танбӯр, шанбе ва ғ.

11) Дар калимаҳои иқтибосии русӣ ба чойи ҳарфи ц ҳарфи с (пеш аз садонок ва дар дохили калима пас аз ҳамсадо) ва ҳарфҳои тс (дар байни ду садонок) навишта мешавад: семент, сирк, концерт, конституция, дотсент, милитсия ва ғ.

12) Ҳарфи ъ дар байн ва анҷоми иқтибосҳои арабӣ ба чойи айн ва ҳамза навишта мешавад: аъло, баъзе, чамъ, мавзӯъ, навъ, матбӯъ, масъул, масъала, таърих ва ғ. Эзоҳ. Агар ба калимаҳои иқтибосии бо ъ анҷомёфта изофат ва ё пайвандаки у илова гардад, ҳарфи ъ навишта мешавад: чамъи мардум, рафъи мушқилот, навъи ангур, таъбу нашр, шамъу парвона ва ғ. Ҳарфи ъ дар байни ду садонок, ба истиснои калимаҳои фаъол ва таъин навишта намешавад: маориф, таом, мавзӯи баҳс, тулӯи офтоб, шурӯи қор, маҷмӯи ашъор ва ғ.

13) Имлои ҳамсадоҳои ташдиддор: а) дар калимаҳои тоҷикӣ дар асоси усули таърихӣ сурат мегирад: арра, барра, парра, пашша, бурро ва ғ.; б) ҳамсадоҳои ташдиддор дар калимаҳои иқтибосии арабӣ, тибқи қоида дар қолабҳои фаъол (начқор, раззоқ, ҳаммол); тафаъул (ташаккур, таҳаввул, таназзул); муфаъъл (мураккаб, муаззам, мунаққаш); муфаъъл (мусаввир, мударрис, мумаййиз); мутафаъъл (мутаваассит, мутақаббир, мутаҳаййир); мутафаъъл (мутақаддам, мутааххар); ва калимаҳои навъи иттиҳод, иттилоъ, иттисол, муттаҳид, муттафиқ, мубарро, мучалло, мусаммо, мутасаддӣ, мутасаллӣ, мутаваллӣ, табарро, тавалло, тасалло ва ғ. навишта мешаванд; в) ҳамсадоҳои анҷоми калимаҳои иқтибосии арабии навъи дур, кул, зид, қад, сир, хат, фан, ҳад ва ғ., ки таърихан ташдид доранд, дар калимасозии калимабандӣ ташдиди онҳо дубора барқарор мегардад: дурри ноёб, кулли мардум, зидди душман, қадди расо, сирри ҳарбӣ, фанни забон, ҳадди ақал, истилоҳи фаннӣ, қори хаттӣ, хатту савод, чидду чаҳд ва ғ.; г) ташдиди йот якҷо бо ҳарфҳои йотдор дар шакли зер навишта мешавад: айём, тайёр, муҳайё, таҳайюл, муайян, музайян ва ғ.

#### **4. АЗ САТР БА САТР ГУЗАРОНИДАНИ ҲИҶОИ КАЛИМА**

14) Аз сатр ба сатр гузаронидани ҳиҷои калима дар асоси қоидаҳои зер сурат мегирад: а) риояи якнавохтии ҳиҷо: бод- бон, ба-ро-дар, боғ-бон, хо-на, дӯс-тӣ, та-аҷ-ҷуб, та-бас-сум, маъ-руф, аъ-ло, эъ-лон, панд-но- ма ва ғ.; б) агар ҳиҷо аз як садонок иборат бошад, ба сатри дигар гузаронида намешавад: на ба шакли а-ро-ба, о-во-за, о-ро-мӣ, балки аро-ба, ово-за, оро-мӣ ва ғ.

## 5. ИМЛОИ ИСМ

15) Исмҳои навъи зерин ду тарзи навишт доранд: а) як гурӯҳ исмҳои, ки дар анҷом ҳамсадои ҳ доранд: роҳ-рах, чоҳ- чаҳ, моҳ-мах, коҳ-ках, рӯбоҳ- рӯбахва ғ.; б) як гурӯҳ исмҳои, ки дар анҷом ҳарфи й доранд: рӯй-рӯ, мӯй-мӯ, кӯй-кӯ, чӯй-чӯ, пой-по, сарой- саро, шӯй-шӯва ғ.

16) Якҷо навишта мешаванд: а) бо артикли арабии ал-: алқисса, алвидоъ, алҳазар, алҳақ, алғараз ва ғ.; б) ҳамаи қолабҳои исмҳои мураккаб: гулдаста, садбарг, гарданбанд, падарарӯс, сарфармон-деҳ, хештаншинос ва ғ.; в) агар ба воситаи пасванди -ӣ (- ғӣ,-вӣ) аз шумораи микдорӣ исм сохта шавад, танҳо калимаи охири шумора бо унсури -солагӣ якҷо навишта мешавад: бисту панҷсолагӣ, ду ҳазору панҷсадсолагӣ, ду ҳазору панҷсаду панҷсолагӣ ва ғ.; г) исмҳои, ки дар қолаби исм +асоси замони ҳозираи феъл ва пасвандҳои -ӣ, -ак сохта шудаанд: дастгирӣ, роҳсозӣ, навсозӣ, оташгирак, обкашак, тортанак ва ғ.; ғ) исмҳои мураккабе, ки аз шумораву исм бо пасванди -а (-я) сохта шудаанд: себарга, чоркунча, чоргӯша, дуоба, сепоя ва ғ.; д) исмҳои мураккабе, ки ба воситаи миёновандҳои -у- ва -о- аз асосҳои феъл сохта шудаанд: гуфтушунид, гуфтугӯ, рафтуомад, обутоб, гирогир, даводав, хезохез ва ғ.

17) Бо нимтире (дефис) навишта мешаванд: а) исмҳои, ки ҷузъи шумораи онҳо бо рақам ифода шудааст: 1000- солагии зодрӯзи Абӯалӣ ибни Сино, 20- солагии Истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 1000- солагии «Шоҳ-нома»-и Абӯлқосими Фирдавӣ, 1100-солагии давлатдорӣи Сомониён ва ғ.; б) номи баъзе ҳизбҳои сиёсӣ ва равияҳои сиёсӣ: ҳизби сотсиал- демократӣ, сотсиал- демократ ва ғ.; в) исмҳои мураккаби иқтибосии андоза: киловат(т)-соат, километр-соат, метр-сония ва ғ.; г) исмҳои иқтибосии навъи: штаб-квартира, гран-при, экс- чемпион, контр-адмирал ва ғ.; ғ) исмҳои таркибӣ аз қабилӣ: вагон-ресторан, механик-ронанда ва ғ.; д) дар номҳои осори классикӣ артикли ал тибқи қоидаи маъмул бо нимтире ҷудо карда мешавад: «ал-Қонун»-и Ибни Сино, «ат- Тафҳим»-и Абӯрайҳони Берунӣ, «Мантиқ-ут-тайр»-и Фаридаддини Аттор ва ғ.; е) исмҳои иқтибосии навъи Волга- Дон, Коста-Рика, Нью-Йорк, Порт- Артур, Сан-Марино, Рио-де- Жанейро ва ғ.

18) Ҷудо навишта мешаванд: а) таркибҳои ҷуфте, ки бо пайвандаки -у (-ю, -ву) шакл гирифтаанд: шаъну шараф, гӯшту нохун, молу ҳол, обу ҳаво, саъю кӯшиш, орзую ҳавас, дороиву сарват ва ғ.; б) ҷузъи номҳои таркибии ҷуғрофӣ, ки дар қолаби ибораи изофӣ сохта шудаанд: Панҷи Поён, Сари Хосор, Осиёи Марказӣ, Осиёи Ҷанубӣ, Шарқи Дур, Ростови лаби Дон ва ғ.; Эзоҳ. Агар ҳар ду ҷузъи ҷунин исмҳо задаи ягона дошта бошанд, якҷо навишта мешаванд: Конибодом, Шаҳринав, Шаҳрисабз, Шаҳритус, Даштиҷум ва ғ. в) исмҳои таркибии изофӣи зерин: аспӣ гули бодом, атласи абри баҳор, гули ошиқи печон, гули намози шом ва ғ.

19) Баёнияҳо ба таври зайл навишта мешаванд: а) баёнияҳои изофӣ ва ҳамроҳии унвон, мансаб, лақаб, нисба, ки ба маънои аслии худ корбаст шудаанд, бо ҳарфи хурд ва ҷудо навишта мешаванд: амир Исмоил, шоҳ Аббос, Саидмӯъмини паҳлавон, Шокири муаллим, Набии мироб ва ғ.; Эзоҳ. Агар баёнияҳо пас аз исми хос бе бандаки изофӣ омада бошанд, бо исм якҷо навишта мешаванд: Аҳмадмахдум, Салимпаҳлавон, Ҳошимқорвон, Қоришқамба ва ғ. б)

баёнияҳои хешутаборӣ ва эҳтиром бидуни алоқаи изофӣ бо исми хос якҷо навишта мешаванд: Акашариф, Бибиоиша, Шарофатхола, Барноапа, Шодиамак ва ғ.; в) баёнияҳои изофии лақаб, ки бо исми хос омадаанд, бо ҳарфи калон навишта мешаванд: Бахроми Гӯр, Махдуми Гав, Муҳаррами Фарҷ ва ғ.

20) Ному насаб ба таври зайл навишта мешавад: а) бо бандаки изофӣ: Масъуди Саъди Салмон, Мавлоно Чалолиддини Румӣ, Хусайн Воизи Кошифӣ ва ғ.; б) бе бандаки изофӣ: Раҳим Чалил, Ҳаким Карим, Ғаффор Мирзо, Бозор Собир, Лоиқ Шералива ғ.; в) бо пасвандҳои -ӣ, -зода (-зод), -иён, -пур, -духт: Сомонӣ, Асрорӣ, Мирзозода, Афсаҳзод, Довудиён, Нодирпур, Зафардухт ва ғ.; Пасванди -ӣ таҳаллус низ месозад: Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Саъдӣ, Чомӣ, Шукӯҳӣ ва ғ. г) номи сулолаҳои таърихӣ: Ҳахоманишинҳо, Ашкониён, Сосониён, Тоҳириён, Саффорӣён, Сомониён, Ғазнавиён ва ғ.; ғ) исмҳои хоси шахс дар шакли чамъ бо ҳарфи калон навишта мешаванд: Одинаҳо, Шохмуродҳо, Раҳимзодаҳо ва ғ. Эзоҳ. Калимаҳои ибн, бинт, валад дар байни ном ва номи падар бо ҳарфи хурд ва чудо навишта мешаванд: Муҳаммад ибни Қарир, Робия бинти Каъб, Ёдгор валади Бозор ва ғ. Калимаи ибн дар оғоз пеш аз исми хоси шахс чудо ва бо ҳарфи калон навишта мешавад: Ибни Сино, Ибни Рушд, Ибни Ямин ва ғ. Исмҳои хоси шахс дар таркиби калимаи мураккаб бо ҳарфи хурд навишта мешаванд: саъдисифат, ҳофизшиносӣ, мавлавихонӣ, бедил-хонӣ ва ғ.

21) Бо ҳарфи калон навишта мешаванд: а) номҳои Худо: Худо, Худованд, Парвардигор, Офаридгор, Яздон, Аллоҳ; б) номи мақомоти олии давлатӣ, мансабҳои олий ва рамзҳои давлатӣ: Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Нишони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Суруди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ғ.; в) калимаи аввал ва исми хоси таркиби номи рутбаҳои таҳассусӣ, унвонҳои фахрии давлатӣ ва мукофотҳои олий: Мушовири ҳақиқии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Мушовири давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Корманди шоистаи Тоҷикистон, Арбоби илм ва техникаи Тоҷикистон, Нависандаи халқии Тоҷикистон, Ҷоизаи давлатии ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, Ҷоизаи давлатии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино ва ғ.; Эзоҳ. Номи вазифа, мансаб, унвон, рутбаҳои давлатӣ ва ҳарбӣ, дараҷаҳои илмӣ бо ҳарфи хурд навишта мешаванд: вазири маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, генерали артиши миллӣ, доктори илм, профессор ва ғ. г) исмҳои хоси маъмурӣ, чуғрофӣ ва кайҳонӣ (номи қитъа, кишвар, ҷумҳурӣ, вилоят, шаҳр, ноҳия, шаҳрак, деҳа, укёнус, баҳр, дарё, кӯл, обанбор, кӯҳ, сайёра) ва монанди инҳо: Осиё, Аврупо, Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилояти Суғд, вилояти Хатлон, Самарқанд, Бухоро, Хучанд, Кӯлоб, Ҳисор, шаҳраки Сарбанд, укёнуси Ором, баҳри Хазар, кӯли Сарез, дарёи Вахш, Офтоб, Моҳ, Замин, Зӯҳра, Зӯҳал ва ғ.; ғ) калимаи нахуст ва исми хоси дохили номи таркибии идора, мақомоти давлатӣ, муассисаҳои таълимӣ, илмӣ ва фарҳангӣ: Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,

Китобхонаи миллии Фирдавсӣ ва ғ.; Эзоҳ. Номи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва миёнаи касбӣ, номи факултету кафедраҳо, шӯъба ва бахшҳои муассисаҳои илмӣ, маъмурӣ ва монанди инҳо бо ҳарфи хурд навишта мешавад: мактаби таҳсилоти умумии №50 шаҳри Душанбе, факултаи ҳуқуқшиносӣ, кафедраи забони тоҷикӣ, шӯъбаи илмҳои биология ва тиб, шӯъбаи танзими истилоҳот ва ғ. д) калимаҳои мураккаби мухтасаршуда (ихтисораҳо)-е, ки аз ҳарфҳои аввали калимаю ибораҳо сохта шудаанд: ҚТ (Ҷумҳурии Тоҷикистон), ДМТ (Донишгоҳи миллии Тоҷикистон), АИ (Академияи илмҳо), БМТ (Бонки миллии Тоҷикистон) ва ғ.; Истисно: Ҳамаи ҷузъҳои номи созмонҳои байналмилалӣ тибқи қоидаҳои маъмул бо ҳарфи калон навишта мешавад: СММ (Созмони Милали Муттаҳид), САҲА (Созмони Амният ва Ҳамкорӣ дар Аврупо) ва ғ. е) ҳар як калимаи номи воқеаҳои таърихӣ: Рӯзи Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Шӯриши Восеъ, Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва ғ.; ё) калимаи нахуст ва исми хоси таркиби қонунҳо, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ: Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон, Эълومияи ҳуқуқи башар, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва ғ.; ж) калимаи нахусти анҷуман ва ҷашнҳо: Анҷумани байналмилалӣ тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон, Ҷашни 1400-умин солгарди Борбад, Ҷашни 20-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ғ.; з) калимаи нахуст ва исми хоси дохили номи асарҳои бадеӣ, илмӣ, маҷаллаю рӯзномаҳо, суруду мусиқӣ, филмҳо, асарҳои саҳнавӣ: «Марги судхӯр», «Писари Ватан», «Садои Шарқ», «Ҷӯли Ироқ» ва ғ.; и) номи қаср, кох, китобхона, осорхона, театр, тарабхона, меҳмонхона, фурӯшгоҳ ва амсоли инҳо: Қасри миллат, Кохи Борбад, Кохи Ваҳдат, Китобхонаи миллии, Осорхонаи миллии, Фурӯшгоҳи марказӣ ва ғ.

## 6. ИМЛОИ СИФАТ

22) Якҷо навишта мешавад: а) пешвандҳои сифатсози ба-, бар-, бе-, бо-, но-, то-: бомаърифат, бофаросат, бомаслиҳат, баркамол, бебунёд, ноором, ношинос, тоалифбо ва ғ.; б) сифатҳое, ки аз ибораҳои исмӣ (ҳамроҳӣ, изофӣ, пешояндӣ) бо пасвандҳои -а, -ӣ (-гӣ, -вӣ) сохта шудаанд: панҷсола, умумихалқӣ, байналмилалӣ, хонагӣ, дунявӣ ва ғ.; в) сифатҳои мураккаб: солхӯрда, некандеш, бадҳашм, тезгард, пешқадам ва ғ.

23) Бо нимтире навишта мешаванд: а) сифатҳое, ки аз такрори калима сохта шудаанд: (қоғази) рах-рах, (мӯйҳои) тор-тор, (дили) реш-реш, (чигари) пора-пора ва ғ.; б) сифатҳое, ки аз шумораву исм бо пасвандҳои -а, -ӣ (-гӣ) сохта шудаанд: санги 50-грамӣ, нигини 5-қирота, вазни 32-килоӣ ва ғ.; в) сифатҳои таъкидии навъи заб- зард, каб-қабуд, суп-сурх, сап- сафед, тип-торик ва ғ.;

24) Ҷудо навишта мешаванд: а) сифатҳои таркибие, ки бо пайвандаки -у (-ю, -ву) сохта шудаанд: гулҳои сурху сафед, суханҳои пасту баланд, хешовандони дуру наздик, марғзори сабзу хуррам, масъалаҳои иҷтимоию сиёсӣ, қорҳои илмию таҳқиқотӣ ва ғ.; б) сифатҳои ҷуфте, ки бо пешвандҳои ба-, бо-, бе- ва пешвандгунаҳои сер-, пур-, хуш- ва пайвандаки -у сохта шудаанд: бамехру муҳаббат, боақлу фаросат, бедолу дарахт, сершоҳу барг, пурнозу неъмат, хушобу ҳаво ва ғ.

## 7. ИМЛОИ ШУМОРА

25) Якҷо навишта мешаванд: а) пасвандҳои шумораи тартибӣ -ум (-юм), -умин (-юмин): сеюм, сеюмин, панҷум, панҷумин, даҳум, даҳумин, шастусеюм, шастусеюмин ва ғ.; б) шумораҳои мураккаби аз ёздаҳ то нӯздаҳ ва аз дусад то нӯхсад: дувоздаҳ, шонздаҳ, ҳаждаҳ, сесад, шашсад ва ғ.; Эзоҳ. Шумораҳои миқдорӣ ва тартибии зерин ду шакли навишт доранд: дуум-дувум, сеюм-севум, чор-чаҳор, чорум- чаҳорум, чил-чихил, дусад-дувист ва ғ. в) шумораҳои касрӣ: сеяк, чоряк, шашяк, даҳяк ва ғ.; г) нумеративи -то бо шумораи миқдории бо ҳарф навишташуда: дуто, сето, даҳто, садто, ҳазорто ва ғ.

26) Бо нимтире навишта мешаванд: а) шумораҳои тахминӣ: як-ду, се- чор, даҳ-понздаҳ, сӣ-чил, сад- дусад, ҳазор-ду ҳазор ва ғ.; б) нумеративи -то аз шуморае, ки бо рақам навишта шудааст: 3-то, 5-то, 20-то, 100-то, 1000- то ва ғ.; в) пасвандҳои шумораи тартибии -ум (-юм), -умин (-юмин) аз рақам: 5-ум, 12-ум, 2-юм, 30-юм ва ғ. Эзоҳ. Агар шумораҳо бо рақамҳои римӣ навишта шаванд, пасванди -ум (-юм), -умин (-юмин) навишта намешавад: асри XX, синфи X ва ғ.

27) Ҷудо навишта мешаванд: а) шумораҳои таркибие, ки бо пайвандаки -у (-ю, -ву) сохта шудаанд: бисту як, сиву (сию) се, панҷоҳу панҷ, ҳазору сиву шаш ва ғ.; б) шумораи касрӣ аз шумораи асли: яку ним, дуву (дую) ним ва ғ.; в) шумораҳои касрӣ бо пешоянди аз ҷудо навишта мешаванд: аз се як, аз шаш чор, аз панҷ се ва ғ.; г) нумеративҳои дона, сар, нафар, даста ва амсоли инҳо аз шумора ва исми шумурдашаванда: ду дона себ, панҷ сар асп, ду нафар коргар, як даста гул ва ғ.

## 8. ИМЛОИ ҶОНИШИН

28) Якҷо навишта мешаванд: а) ҷонишинҳои сохта: ҳамин, ҳамон, ҳамчунин, ҳамчунон, ҳамдигар ва ғ.; б) ҷонишинҳои мураккаб: инчунин, ончунон, инҷониб, онҷониб ва ғ.; в) бандакҷонишинҳо (-ам, -ат, - аш, -амон, -атон, -ашон) бо калимаҳои дигар: китобам, китобат, китобаш, китобамон, китобатон, китобашон ва ғ. Эзоҳ. Бандакҷонишинҳо ҳангоми ихтисор дар назм аз калима ба нимтире ҷудо карда мешаванд: писар-м, писар-т, писар-ш ва ғ.

29) Ҷудо навишта мешаванд: а) ҷонишинҳои таркибӣ: ин гуна, он гуна, ин қадар, он қадар, ҳар як, ҳеч як, ҳар қадар, чӣ гуна?, чӣ хел?, чӣқадар?, чӣ навъ? ва ғ.; б) ҷонишинҳои саволии кӣ? ва чӣ? дар таркибҳо: чӣ хел?, чӣ гуна?, чӣ тавр?, чӣқадар? ва ғ.

30) Бо нимтире навишта мешаванд: Ҷонишинҳои номуайяни: ким-кӣ, ким-чӣ, ким-киҳо, ким-чиҳо, ким- кадом ва ғ.

## 9. ИМЛОИ ФЕЪЛ

31) Якҷо навишта мешаванд: а) пешвандҳои феълии дар-, бар-, фар- (фур-), во-, боз-: даромадан, баромадан, бархостан, баргаштан, фаромадан (фуромадан), вохӯрдан, бозгаштан ва ғ.; Эзоҳ. Пешвандҳои во ва боз ҳамчун калимаҳои мустақил ба маънои боз, яъне, кушода, озод аз феъл ҷудо навишта мешаванд: во кардан, во гузоштан, боз гардидан, боз хондан, боз истодан ва ғ. б) пешвандҳои шаклсози ме- (хаме-), би- (бу-), на- (ма-): меравад, меояд,

хамегуфт, бишкуфтан, нахостан, марав ва ғ.; Эзоҳ. Агар ҳиссаҷаи инкории на ихтисор шавад, бо нимтире навишта мешавад: н-омӯзад, н-омад, н-осоҷад ва ғ. в) бандакҳои феълии -ам, -ӣ, -ем, -ед, -анд ва бандакҳои хабарии - ам, -ӣ, -ем, -ед, -анд: хондам, хондӣ, хондем, хондед, хонданд; коргарам, коргарӣ, коргарем, коргаред, коргаранд ва ғ.; г) бандаки хабарии аст бо сифати феълӣ: хондааст, гуфтааст, дидааст ва ғ.

32) Ҷудо навишта мешаванд: а) ҷузъҳои феъли таркибӣ: даъват кардан (намудан, шудан), андеша кардан, сурх шудан, якҷо шудан ва ғ.; б) ҷузъҳои феъли таркибии номии пешоянддор: аз бар кардан, аз ёд кардан, ба ҷо овардан, умр ба сар бурдан, дар бар гирифтан, ба воя расидан, ба кор бурдан ва ғ.; в) шаклҳои таркибии феъл: хонда буд, нахоҳад хонд, рафта истода буд, ташкил карда мешавад, бояд иҷро кунад ва ғ. г) бандаки хабарии аст аз ҳиссаҳои номии нутқ: коргар аст, доно аст, пешқадам аст, довталаб аст ва ғ. Эзоҳ. Бандаки хабарии аст дар шакли ихтисор (ст) бо калима якҷо навишта мешавад: мардест, шахсест, доност, хонданист, рафтанист ва ғ.

## 10. ИМЛОИ СИФАТИ ФЕЪЛӢ

33) Якҷо навишта мешаванд: а) сифатҳои феълии замони ҳозира бо пасванди -анда: хатмқунанда, ҷавобдиҳанда, нишондиҳанда, пешбаранда ва ғ.; б) сифатҳои феълии замони гузашта бо пасванди -а: иҷрокарда, қафмонда, анҷомёфта ва ғ.; в) сифатҳои феълие, ки аз феъли таркибии номӣ ва ибораҳои пешояндӣ сохта шудаанд: кори баанҷомрасида, ҷавони азхудрафта, пири барҷомонда, умеди барбодрафта ва ғ.; г) сифатҳои феълии замони оянда бо пасванди -ӣ: фаромӯшнашуданӣ, иҷрошуданӣ ва ғ.

## 11. ИМЛОИ ФЕЪЛИ ҲОЛ

34) Якҷо навишта мешаванд: Ҷузъҳои феъли ҳол бо пасванди – он (-ён): бозикунон, навозишқунон, сӯхбатқунон, рақсқунон, сурудгӯён ва ғ.

35) Бо нимтире навишта мешаванд: а) феъли ҳоли такрор: ларзон- ларзон, хандон-хандон, хандида- хандида, давон-давон, лангон- лангон ва ғ.; б) феъли ҳол бо ҷузъи номии такрор: пичир-пичирқунон, ҳай- ҳайгӯён, чаҳ-чаҳзанон ва ғ.

36) Ҷудо навишта мешавад: Феъли ҳоли таркибии замони гузашта: аз хуш рафта (афтид), аз по афтида (мачрӯх шуд) ва ғ.

## 12. ИМЛОИ ЗАРФ

37) Якҷо навишта мешаванд: а) зарфҳои, ки бо пешвандҳои ба-, бо-, бар-, бе-, дар-, но- ва то- сохта шудаанд: баногоҳ, бақуллӣ, бодикқат, бомуваффақият, ботафсил, бар- вақт, барқасд, бемаврид, дарҳол, дарвоқеъ, ногоҳ, торафт ва ғ.; б) зарфҳои мураккаб: дузону, дучанд, якзайл, якпахлу, чорзону, кинояомез, пасфардо, порсол, парерӯз, умрбод ва ғ.; в) зарфҳои, ки аз шумораву исм бо пасвандҳои -а, ва -ӣ (-гӣ) сохта шудаанд: дудааста, дутой, садметрӣ, седонагӣ, панҷдонагӣ ва ғ.; г) зарфҳои мураккабе, ки ба воситаи миёнванди -о- (-ё-) сохта шудаанд: дуродур, сарозер, лаболаб, пасопеш, паёпай ва ғ.; ғ) дар зарфҳои, ки аз шумораи миқдории таркибӣ ва исми ченаку андоза бо пасванди -ӣ (-гӣ) сохта

шуданд, танҳо калимаи охири шумора бо исм якҷо навишта мешавад: чорсаду панҷоҳкилоӣ, сиву ҳашткилоӣ, ҳафтсаду наваду шашдонагӣ ва ғ.

38) Ҷудо навишта мешаванд: а) зарфҳое, ки аз такрори калима ва пешоянд иборатанд: дам ба дам, рӯз то рӯз, вачаб ба вачаб, сол ба сол, хона ба хона ва ғ.; б) зарфҳое, ки аз иборати изофӣ сохта шудаанд: дасти холӣ (омадан), сари остин (салом кардан), сари по (нишастан), пойи луч (давидан) ва ғ.

39) Бо нимтире навишта мешаванд: а) зарфҳое, ки аз такрори калима сохта шудаанд: аҳён-аҳён, доман-доман, даста-даста, гурӯҳ-гурӯҳ, зуд-зуд, оҳиста- оҳиста, сето-сето, чо-чо, халта- халта ва ғ.; б) зарфҳое, ки ҷузъи шуморавии онҳо бо рақам ифода ёфтааст: 450-килоӣ, 300-грамӣ, 10-тонӣ, 90-сарӣ ва ғ.

### 13. ИМЛОИ ПЕШОЯНД

40) Ҷудо навишта мешаванд: а) пешоянд дар робита бо калимаҳои мустақилмаъно: аз сафар баргаштан, аз ӯ пурсидан, ба бозор рафтан, бар бом баромадан, бо дӯст нишастан, аз чор се ҳисса, дар бар гирифтан, аз ёд кардан, барои рафик, ҷуз модар (касе нозбардори фарзанд нест) ва ғ.; б) пешояндҳои таркибии номӣ: пеш аз, пас аз, доир ба, роҷеъ ба, нисбат ба, оид ба ва ғ.; в) таркибҳои пешояндии қолаби зерин: дар ба дар, рӯ ба рӯ, тан ба тан, пай дар пай ва ғ.

41) Бо нимтире навишта мешаванд: Пешояндҳои изофии номии такрор: гирд-гирди, зер-зери, тағ-тағи, таҳ-таҳи, лаб-лаби, рӯ-рӯи, пас-паси, сар-сари, қад- қади, пеш-пешӣ ва ғ. Эзоҳ. Пешоянди ба бо ҷонишинҳои ишоратии ин, он ва ҷонишини шахсии ӯ дар назм чунин шакли навишт доранд: бад-ин, бад-он, бад-ӯ

### 14. ИМЛОИ ПАСОЯНД

42) Якҷо навишта мешавад: Пасоянди - ро: Ватанро бояд дӯст дошт. Мо меҳмононро пешвоз гирифтём ва ғ.

43) Ҷудо навишта мешаванд: Пасояндҳои номӣ ва вожаҳои пасояндии боз, пеш, қабл, замон, ҳамон (хамоно): ду сол боз, як ҳафта пеш, панҷ сол қабл ва ғ.

44) Бо нимтире навишта мешавад: Пасоянди - ро пас аз қавс ва нохунак: Ман «Шоҳнома»-ро хондам. Ман Ватанам (Тоҷикистон)-ро ҳамчун Модар дӯст медорам ва ғ.

### 15. ИМЛОИ ПАЙВАНДАК

45) Якҷо навишта мешаванд: а) пайвандакҳои мураккаб: балки, агарчи (гарчи), азбаски (баски), вагарна (варна), чунки ва ғ.; б) пайвандаки -у, (-ву, -ю) бо калимаи пеш: ёру рафик, дӯсту душман, илмиву оммавӣ, сиёсию иҷтимоӣ ва ғ.

46) Ҷудо навишта мешаванд: а) пайвандакҳои ва, ки: устодон ва шогирдон. Забони модариро ҳама бояд хуб донанд ва гиромӣ доранд. Ўқавл дода буд, ки фардо меояд ва ғ.; б) ҷузъи пайвандакҳои таркибӣ: то ки, вақте ки, зеро ки, бо вучуди ин (он) ки, сарфи назар аз ин (он) ки, аз сабаби ин (он) ки, ба қадре ки, ба тавре ки, бе ин (он) ки ва ғ.



47) Бо нимтире навишта мешаванд: Пайвандакҳои ва, ки дар назм ба шакли ихтисор: в-аз (ва аз), в-ӯ (ва ӯ), к-аз (ки аз), к-он (ки он), в- имрӯз (ва имрӯз), к-омад (ки омад) ва ғ.

## 16. ИМЛОИ ҲИССАЧА

48) Якҷо навишта мешаванд: Ҷузъҳои ҳиссаҷа ва калимаҳои модалиии рехтаи навъи зерин: кошки, бигузор (бигзор), мабодо, даркор ва ғ.

49) Ҷудо навишта мешаванд: а) ҳиссаҷаҳои на, фақат, танҳо, гӯё, магар, ҳатто, оё, ҳам, низ аз калимаҳои дигар: На омадед ва на пайғом фиристодед. Ин гапро танҳо (фақат) як кас медонист. Ҳатто баъд аз чаласа баҳс идома дошт. Оё (магар) ин кор барои Шумо вазнин нест? Меҳмон ҳам (низ) бо мо меравад ва ғ.; б) ҳиссаҷа ва таркибҳои модалиии ҳа (ҳо), на (не), оре, бале, биё мон, гӯё ки, шояд ки, равад ки ва ғ.

50) Бо нимтире навишта мешаванд: Ҳиссаҷаҳои -чи, -ку, -а, -да (-дия) пас аз калима: равам-чи, баргардем-чи, рафтед-ку, нагуфтед-ку, напурсидед-ку, наовардед-а, гуфтем-да ва ғ.

## 17. ИМЛОИ НИДО

51) Якҷо навишта мешаванд: Нидоҳо ва калимаҳои модалиии зерин: дарего, Илоҳо, Худоё, хайфо, раве, хезе, гурезе ва ғ.

52) Ҷудо навишта мешаванд: Нидоҳои таркибии зерин: сад дарег!, сад афсӯс!, бисёр афсӯс!, сад хайф!, ҳазор тавба!, во дарего!, хай дарег!, э вой! ва ғ.

53) Бо нимтире навишта мешаванд: Нидоҳои такрор: бай-бай, баҳ- баҳ, вай-вай, хай-хай ва ғ.

## 18. ИМЛОИ КАЛИМАҲОИ ТАҚЛИДӢ ВА ТАСВИРӢ

54) Бо нимтире навишта мешаванд: тақ-тақи дарвоза, шилдир-шилдири об, чак-чаки борон, тик-тиқи соат, милт- милти чароғ, ялт-ялти тилло, чир-чири малах, қар-қари зоғ, гулдур-гулдури раъду барқ ва ғ. Эзоҳ. Ҳангоми бо пасванд навишта шудани ин гуна исмҳо нимтире гузошта намешавад: фирфирак, шаршара, ғарғара ва ғайра.